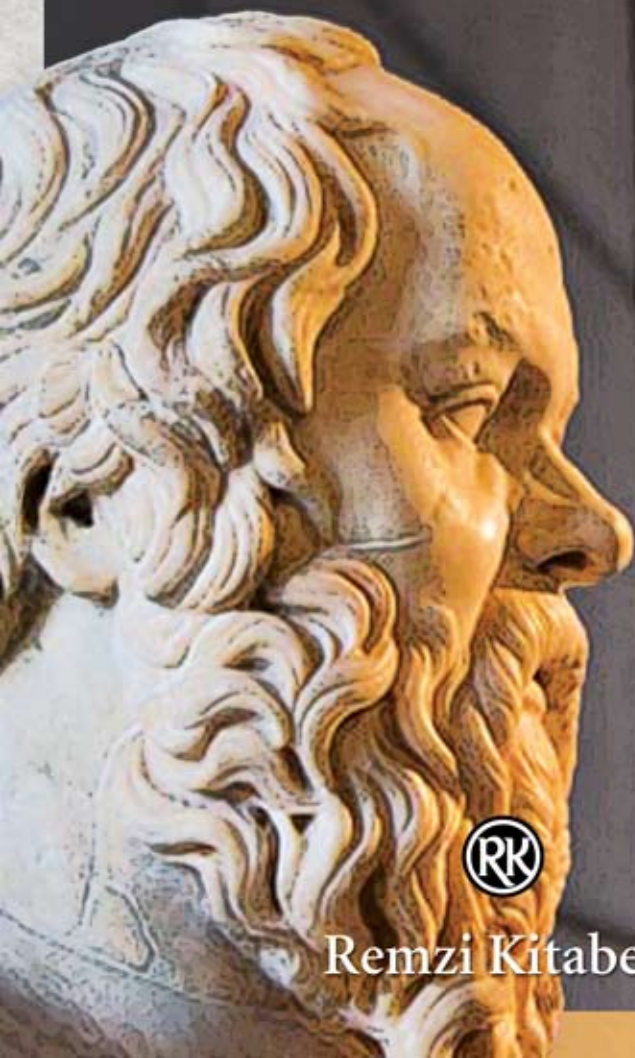

PLATON
DİYALOGLAR

Remzi Kitabevi

DİYALOGLAR

PLATON (EFLATUN)

DİYALOGLAR

Çevirenler

Teoman Aktürel

Tanju Gökçöl

Erol Erduran

Melih Cevdet Anday

Adnan Cemgil

Macit Gökberk

Ömer Naci Soykan

Remzi Kitabevi

DİYALOGLAR / Platon

Bu kitabın 1-4. basımları 1982-1996 arasında 2 cilt halinde yapılmıştır.

© Remzi Kitabevi, 1984

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Mustafa Bayka

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2060-2

YİRİNCİ BASIM: Mart 2025

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

Sokrates'in Savunması	7
Sokrates'in Savunması Üstüne	9
Kriton	41
Kriton'a Giriş.....	43
Kharmides	59
Kharmides'e Giriş	61
Lakhes	93
Lakhes'e Giriş	95
Lysis.....	123
Lysis'e Giriş.....	125
İon.....	153
Gorgias.....	169
Gorgias Üstüne.....	171
Protagoras.....	267
Protagoras'a Giriş.....	269
Menon	327
Menon Üstüne	329
Kratylos.....	379
Kratylos Üstüne.....	381
Theaitetos	453
Theaitetos'a Giriş	455
Sofist	547
Sofist'e Giriş	549
Notlar.....	639

SOKRATES'İN SAVUNMASI

Türkçesi
Teoman Aktürel

SOKRATES'İN SAVUNMASI ÜSTÜNE

Sokrates 70 yaşına girdiğinde Meletos, Anytos ile Lycon tarafından, devletin Tanrılarını tanımamakla, ortaya yeni kutsal yaratıklar atmamakla, gençliği baştan çıkarıp, doğru yoldan ayırmakla suçlandı.

Suçlayanların başı Meletos sıradan bir ozandı. Anytos'un zoruyla almıştı bu işi üzerine. Lycon da onlara sonradan katılmıştı.

Zengin derici Anytos etkin bir söylevci ve Halkçı partinin ileri gelenlerindendi. 409'da ordu kumandanyken Thrasbule ile Otuz Tiran'ı yenmişti. Ksenofon'a göre (Savunma, 29), kızgınlığının nedeni Sokrates'in, çocuğunu derici yetiştirdiği için Anytos'u kınamış olmasıydı. Daha ciddi, siyasal nedenlerin de olduğu su götürmez: Anytos, Halkçı partinin ileri gelenleri önünde Sokrates'in eleştirilerinden kendisini yaralanmış hissetmiş olmalı.

Lycon üstüne pek bir şey bilemiyoruz. Güldürücü ozan Eupolis yabancıkökenli olduğu için takılıyor ona. Cratinos da yoksulluğunu, kadınsı davranışlarını dolamış diline. Her neyse, pek önemli birine benzemiyor Lycon.

Bu suçlayanlar topluluğunda Meletos ozanları, Lycon söylevci-leri temsil ediyordu, Anytos ise el işçileri ile siyasa adamlarını. Yani Sokrates'in bilgilerini, daha doğrusu bilgisizliklerini ortaya koyduğu, onurlarını hırpaladığı, hınçlarını uyandırdığı insanları.

Bütün bu hıncın hedefindeki Sokrates bunlara aldırmadı. Cezalandırılacağını bile bile, öğrencileriyle gene eskisi gibi, davasını önemsemeden konuşmaktan geri durmadı. Kendisini savunmayı düşünmeyen Sokrates'e şaşan gönüldeşi Hermogenes'i (Sokrates'in savunması, Ksenofon, 3, 4): "Bütün yaşamım boyunca yaptığım başka bir şey miydi?" diye yanıtladı. "Anlayamadım, nasıl?" diye sorulunca "Hiçbir haksızlık etmeden yaşayarak" diye yanıtladı. Hermogenes, Atina yargıçlarının suçsuzları da sık sık yok ettiğini ileri sürmesine karşılık, Sokrates'in iki kez savunma yazmayı denediğini, kutsal inancın kendisini bundan alıkoyduğunu söylüyor.

Diogene Laerce'ye kalırsa, Lysias bu suçlamadan kurtulmayı sağlayacak bir savunma önerince Sokrates: "Söylevin çok güzel, ama bana göre değil," diye geri çevirdi. Savunma önerisinin kurallara göre düzenlendiği, yargıçlardan aman dilemeyi amaçladığı su götürmez. Sokrates'in istemediği de buydu işte. Yazılı olmayan bir söylevle savundu kendisini. Ama daha önce bu söylevi uzun uzun düşünmüş, kurmuş olmalı. Öylesine bir konuşma becerisi gösterdi ki bu söylevde, yargıçları da gönüldeşlerini de etkiledi epeyce. Beş yüz ya da beş yüz bir oydan altmış oy çoğunluğuyla çarptırıldı cezaya. Suçlu olduğunu benimsemek için boş verdi buna, diyor Ksenofon. Platon'a göre, Sokrates daha da ileri giderek, "Beşyüzler kurultayından" beslenmeyi istemiş. Bu istek yargıçlar kuruluna bir kafa tutma gibi geldiği için, bu sefer daha büyük bir çoğunlukla ölüme yargıladılar kendisini.

Sokrates cezaevine götürüldükten sonra, Delos'a gönderilen din kurulunun dönmesini beklemesi gerekti bir ay. Çünkü, her yıl kurban vermek için bu kutsal adaya giden halk temsilcilerinin dönüşüne kadar idama izin verilmiyordu. Cezaevinden kaçıp kurtulabilirdi. Ama yapmadı bunu. Cezaevine alınan öğrencileriyle görüşüp konuşmakta, oyalanmakta devam etti. Bilim ve erdem yolunda tüketilen uzun bir yaşamı taçlandıran bir sessizlikle, yiğitlikle baldıran ağsını⁽¹⁾ içerek canına kıydı.

Savunma açık seçik üç bölüme ayrılır. En önemli olan birinci bölümde Sokrates kendisini suçlayanların savlarını tartışıyor; ikinci bölümde cezasını saptıyor; üçüncü bölümde kendisini ölüme yargılayan yargıçlara haksızlıklarını gösteriyor, ölümden ve öteki dünyanın umulmadık güzel sürprizlerinden söz ediyor.

(1) Baldıran zehri.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. — Atinalılar! Beni suçlayanların üzerinizde nasıl bir izlenim bıraktıklarını bilmiyorum. O denli kandırıcıydı ki sözleri, kendi payıma ben onları dinlerken az kalsın unuttuyordum kim olduğumu. Bununla birlikte, inanın ki tek bir doğru söz söylememişlerdir. Bunca yalanın arasında beni en çok şaşırtan, konuşmakta usta olduğumu, bu yüzden de sizleri kandırabileceğimi, uyanık bulunmanız gerektiğini söylemeleridir. Birazdan açıklayacağım yalancılıklarından ötürü yüzleri kızarmadı hiç, bence utanmazlığın daniskasıdır bu. Onlara göre her doğruyu söyleyen adam konuşmakta ustaysa, bir diyeceğim yok. Bunu demek istiyorlarsa, ben söylevci olduğumu benimserim ama onların kullandığı anlamda değil. Her neyse, gene söylüyorum, dediklerinde doğru bir yan hemen hemen hiç yoktur. Oysa ben, tersine, gerçeği söyleyeceğim ancak. Ama Atinalılar, ben onlar gibi baştan başa parlak ve gösterişli deyimlerle, terimlerle bezenmiş usturuplu düzenlenmiş söylevler çekecek değilim, Tanrı göstermesin; yalnız, dilimin ucuna gelen sözcükleri allayıp pullamadan söyleyeceğim. Çünkü bütün diyeceklerimin doğru olduğuna inanıyorum; içinizde kimse benden doğrudan başka bir şey beklemesin.

Atinalılar, toy delikanlılarımız gibi karşınızda birtakım süslü püslü tümcelerle konuşmak benim yaşımdaki bir adama yakışmaz. Sizden yalnız şunu dileyebileceğim: Kendimi savunurken öteden beri alışık olduğum gibi konuştuğumu, agorada, sarraf tezgâhlarında ya da başka yerlerde nasıl konuşsam, burada da öyle konuştuğumu görürseniz şaşmayın, kesmeyin sözümü. Şunu da bilin ki, ben yetmişini aşmış bir adamım, ilk olarak yargıç karşısında bulunuyorum; burada konuşulan dilin de büsbütün yabancıyım. Onun için, bir yabancıнын anadiliyle, kendi yurdunun törelerine göre konuşmasını nasıl doğal karşılırsanız, beni de tıpkı bir yabancı sayarak, alışık olduğum gibi konuşmama izin verin. Bu dileğimi yersiz bulmayacağı-

nızı umarım. Söyleyiş iyi ya da kötü olmuş, ne çıkar bundan? Siz yalnız benim doğru söyleyip söylemediğime bakın, asıl buna önem verin. Bir yargıcın değeri doğruyu bulmaya dayanır çünkü; söylevcininki de doğruyu demeye.

II. — Atinalılar! Önce bana yapılan eski karalamaları, beni eskiden beri suçlayanları yanıtlamak uygun olur; daha yenilerini b bundan sonra yanıtlayacağım. Beni yıllardan beri haksız yere sizin yanınızda suçlayıp duran birçok kimse olmuştur: Anytos ile arkadaşları benim için daha az sakıncalı değillerdir ama ben bunlardan daha çok korkarım. Evet, Atinalılar, bunlar daha sakıncalıdır; çünkü bunlar, birçoğunuzu ta çocukluğunuzdan beri yalanlarla kandırarak, sözümona göklerde olup bitenlerle uğraşan, yerin altında neler c olup bittiğini araştıran, yanlış doğru gibi göstermeyi beceren Sokrates adlı bir bilgin olduğuna inandırmışlardır. Bu masalı yayanlardır işte, beni suçlayanlar içinde en çok korktuklarım; çünkü bunları dinleyenler, bu gibi sorunlara kafa yoranları Tanrılara inanmaz, sanıyorlar. Şunu ekleyeyim: Böyle adamlar çoktur, beni de eskiden beri suçlarlar. Üstelik bunları en çok etki altında kalabileceğiniz çağlarda, kiminiz daha çocuk ya da delikanlıyken kulaklarınıza doldurmuşlardır. Hem bu suçlamalar, karşılarında kendilerini yanıtlayacak kimse yokken, benim arkamda oluyordu. İşin kötüsü, bir güldürü d yazarını saymazsak, bunların ne adını biliyorum, ne de sanını; kim olduklarını söyleyemem sizlere. Kıskançlıkla, çekememezlikle sizleri kandırmaya çalışan, kendi kendilerini de kandırarak başkalarını kandıran bu adamlar, uğraşılması en güç olanlarıdır, çünkü bunlar, buraya getirilemediği gibi, söyledikleri de çürütülemez... Bu yüzden, kendimi savunurken gölgelerle çarpışmak, beni yanıtlayacak kimse yokken konuşmak zorunda kalıyorum. Öyleyse, demin e de dediğim gibi, beni suçlayanların iki türlü olduğunu görüyorsunuz: Bir beni şimdi suçlayanlar, bir de eskiden suçlamış olanlar. İlkin ikincileri yanıtlamam gerektiğini sizin de uygun bulacağınızı umarım, çünkü bunları hem ötekilerden daha çok, hem de daha önce işitmişsinizdir.

19 a Demek ki Atinalılar, artık kendimi savunmaya başlayabilirim. Yıllardır kafanızda kök salan kötü bir izlenimi kısa zamanda söküp

atmaya çalışmalıyım. Hakkımda ve hakkınızda hayırlı ise, bunu başarmayı, savunmamı boş yere yapmamayı dilerim ama bunun kolay bir iş olmadığını da iyice biliyorum. Bütün bunlar da Tanrı'nın gönlünce olsun; bana düşen ödev, yasanın buyruğuna uymak, kendimi savunmaktır.

III. — Başından başlayalım işe. Görelim bakalım, benim kötülenmeme yol açan, bu suçlamayı yazmayı Meletos'a göze aldırmanın ne olduğunu araştıralım. Ne diyorlar beni lekeleyenler? Diyelim ki, davalarını önünüzde dile getiriyorlar. Okuyalım suçlamalarını: “Sokrates suçludur: Yeraltında, gökyüzünde olup bitenleri araştırıyor açıkça. Eğriyi doğru diye gösteriyor, başkalarına da kendisi gibi olmalarını öğretiyor.” Suçlamanın aşığı yukarı özü bu. Aristophanes'in güldürüsünden kendi gözlerinizle gördüğünüz gibi: Ortada Sokrates adlı bir adam dolaştırılıyor, başı havalarda gezdiklerinden, benim hiç ama hiç anlamadığım şeylerden dem vurularak bir sürü saçma sapan sözler sıralanıyor. Ama bu dediklerimi de bu bilimi, bu konulardan anlayan birini küçültmek için söylemiyorum —Meletos'un bunu da suçlamalarına eklemesini istemem— gerçekten hiç uğraşmam ben böyle işlerle. İçinizden birçoğunu tanık diye gösteriyorum, birbirinizden sorup öğrenin, ne biliyorsanız söyleyin. Çoğunuz benim konuşmalarımı dinlemiştinizdir. İçinizde benim bu sorunlar üstüne şimdiye değin tek söz söylediğimi bilen varsa söylesin buradakilere... İşitiyorsunuz yanıtlarını. Suçlamanın bu bölümüne verdikleri yanıt karşısında, geri kalanın doğruluğunu, eğriliğini yargılayabilirsiniz.

IV. — Bütün bu söylenen şeylerin gerçek bir yanı yoktur hiç, size benim ona buna öğrencia verdiğimi, para aldığımı söylediyse biri, bu da doğru değildir. Doğrusu, bir kimse insanlara gerçekten bir şey öğretebilseydi, buna karşılık para alması o kimse için bir onur olurdu. Leontionlu Gorgias gibi, Keoslu Prodikos gibi, Elisli Hippias gibi kent kent gezerek öğrencia veren, gençleri kendi kentdeşlerinden parasız öğrencia alabileceklerken, kentdeşlerinden ayırarak kendilerine çekecek denli kandıran, öğrenceleri için para almakla kalmayıp, üstelik bu parayı lütfen aldıklarından ötürü gençlerin kendilerine

teşekkür ettikleri kimseler var! Burada bile varmış böyle bir bilgin adam; Parosluymuş kendisi, aramızda yaşıyormuş. Bir gün, bilgiç (sofist)ler uğruna dünya kadar para döken Hipponikos' oğlu Kallias'la karşılaşmıştım. İki oğlu olduğunu biliyordum. Oğullarıyla ilgili bir soru sordum kendisine: Kallias, dedim, iki oğlunun yerine iki tayın ya da iki buzağın olsaydı, onları yaratılışları gereğince yetiştirecek birini tutardın, ya bir becerikli bakıcı olurdu bu ya da iyi bir çiftçi. Ama insan olduklarına göre oğulların, onları yetiştirecek, yönetecek birini buldun mu, onları kimin eline vereceğini biliyor musun? Kim öğretecek onlara insana ve yurttaşa vergi erdemi? Oğulların olduğuna göre, bunun üstünde düşünüp taşınmışsındır, böyle bir kimse var mı, yok mu? –Var, dedi Kallias.– Kim, nereli, öğrencesini kaçarıyor? diye sorunca: –Paroslu Evenos, öğrencesine beş mina alıyor, diye yanıtladı. O zaman, Evenos bu işten anlıyorsa, bu bilgisini de bu kadar ucuza öğretiyorsa, doğrusu mutlu adammış, diye düşündüm. Öyle ya, benim elimden de böyle bir iş gelseydi, ben de gerçekten övünç ve sevinç duyardım ama açıkça söylüyorum Atinalılar, benim elimden gelmez böyle işler, bilmem ben bu işleri.

V. — Belki içinizden biri, bütün bunlara karşı diyecek ki: “Pekiyi ama Sokrates, aslı nedir bu işin? Sana yöneltilen bu suçlamalar nereden geliyor? Herkesten ayrıksı bir şey yapmadığını söylüyorsun; alışılanın dışında bir şey yapmamış olsaydın, senin için bunca dedikodu, güürültü patırtı çıkarılmazdı. Anlat bize bunun nedenini de, biz de seni baştan savma yargılamayalım.” Bunu doğru buluyorum. Onun için de bana sürülen kararların, bu kötü ünümün nerden geldiğini açıklayacağım size. Dinleyin bakın. Kiminiz şaka ettiğimi sanır belki, oysa inanın ki doğruyu söyleyeceğim yalnız. Bu ün, benim az buçuk bilge olmamdan çıkıyor, başka bir şeyden değil. Nedir mi bu bilgelik? Salt insanlara vergi bir bilgeliktir belki. Belki gerçekten vardır bende bu bilgelik ama demin sözünü ettiklerimin de var bir bilgelikleri ya, onlarınkinin insanüstü olduğu su götürmez. Böyle değilse bu, bir şey söyleyemem artık çünkü ben bilgeliği bilmiyorum, tersini söyleyen kimse yalancıdır, bana kara çalmak için söylüyordur bunu.

Şimdi Atinalılar, kendimden böyle söz etmemi aşırı bulsanız bile, mırıldanmaya başlamayın. Bundan sonra diyeceklerim benim söz-

lerim değil çünkü güveninize yaraşır birinin sözleri. Size tanık olarak Delphoi Tanrı'sını göstereceğim, benim bir bilgeliğim var mı, varsa nasıl bir bilgeliştir söyleyecek size o. Khairephon'u tanırırsınız. Çocukluk arkadaşımды, kamu gönüllüsüydü, geçen sürgünde birlikteydi sizinle, dönerken de birlikte gelmiştiniz. Khairephon'un nasıl bir adam olduğunu da bilirsiniz, bir şeyi kafasına koydu mu, yüzde yüz yapardı. Bir gün Delphoi'ye gitmiş, biliciye şu soruyu çekinmeden sormuş –gene diliyorum sizden yargıçlar, kesmeyiniz sözümü– ne diyordum, evet dünyada benden daha bilge biri olup olmadığını sormuş. Pytholu Tanrı sözcüsü de, yoktur, diye yanıtlamış. Khairephon bugün sağ değil, ama kardeşi burada, bu yanıtın olduğunu kanıtlayabilir önünüzde.

VI. — Bütün bunlardan niye mi söz ediyorum? Söyleyeyim: Benim lekelenmemin kökenini açıklamak istiyorum da ondan. Bilicinin bu yanıtını öğrenince, kendi kendime şöyle düşündüm: “Tanrı'nın demek istediği ne ola, sözlerinin gizlediği anlam nedir? Çünkü ben, biliyorum ki az ya da çok bilge değilim. Peki öyleyse, benim en bilge olduğumu belirtirken ne demek istiyor? Tanrı'nın yalan söylemediği su götürmez çünkü yalan onun özyle uzlaşır bir şey değildir.” Tanrı'nın düşünüşü nedir, diye uzun zaman sordum kendi kendime. Sonunda, büyük çabayla kendimi aydınlatacak şu sonuca vardım: Bilge sayılanlardan birini bulup biliciye gider, sözünü çürütmek, sınamak için şöyle derim: “Sen bana insanların en bilgesi diyorsun ama, işte bu adam benden daha bilge.” Bu adamı iyice bir inceledim, adını söylemeyi gereksemiyorum ama devlet adamlarımızdan biri, sırası gelince benim üzerimde bıraktığı izlenimi de anlatacağım size. Onunla konuşurken, bu adam birçok kimseden daha bilgeymiş duygusunu uyandırıyor; kendisine de öyle geliyor ama hiç mi hiç bilge gözükmedi bana. O zaman kendinde var olduğunu sandığı bilgeliğin olmadığını ona göstermeyi denedim. İşte bunun için onun, orada beni dinleyenlerin birçoğunun düşmanlığını kazandım. Oradan ayrılırken, kendi kendime diyordum ki: “Bu adamdan daha bilgeyim. Doğrusu ikimizin de güzel, iyi bir şey bildiğimiz yok belki ama o, hiçbir şey bilmezken bildiğini sanıyor, oysa ben bilmiyorsam, bildiğimi de sanmıyorum. Öyle sanı-

yorum ki, ben ondan biraz daha bilgeyim, çünkü bilmediğim bir şeyi biliyor diye geçinmiyorum.” Ondan sonra başka birine, ilkinden de daha bilge sayılan birine gittim. Orada da aynı kaniya vardım, orada da gene onun ve daha birçoklarının düşmanlığını kazandım.

VII. — Böylece birçok düşman kazandığımı bile bile, soruşturmanın ardını bırakmıyor, gittikçe umutsuzlanıyor, üzüm üzüm üzülyordum ama Tanrı'nın bana verdiği ödevi her şeyden üstün tutmalıyım, diyordum. Bilicinin, Tanrı'nın ne demek istediğini araştırmak için bilgili sayılan kim varsa gidip bulmam gerekiyordu. Atinalılar, köpek hakkı için size doğruyu söylemek boynumun borcu, aşağı yukarı şöyle bir durumla karşılaştım: Tanrı'nın düşüncesine göre inceleyerek baktım ki –birkaçını saymazsak– bilgelikleriyle en çok tanınanlar, bilgelikten en çok yoksun olanlar; oysa öbürleri, yetersiz sayılanlar en anlayışlı, en uslu insanlar gibi geldi bana. Kimlere başvurmadım, nereleri dolaşmadım, onca didinip çabalamalarımın sonunda, Tanrı'nın sözünü çürütemedim.

Devlet adamlarından sonra, gittim ozanları, tragedya yazarlarını, övgü yazarlarını, daha başka yazarları buldum. Artık bu sefer bilgeliliğimin onlarinkinden aşağı olduğunu anlayacağım, diyordum kendi kendime. Üzerinde en çok çalıştıklarını, en iyi işlediklerini sandığım yapıtlarını aldım yanıma, bunlarda ne demek istediklerini sordum kendilerine; bu adamlardan bir şeyler öğreneyim dedim. Doğruyu söylemeye utanıyorum Atinalılar ama söylemeliyim. Orada bulunanların hemen hemen hepsi, ozanların kendilerinin yaptıkları şiirler üstüne ozanlardan daha iyi konuşurlardı. O zaman ozanlara da yaratımlarında kılavuzluk edenin bilim olmadığını, şiirlerini bir çeşit içgüdüyle, kutsal bir esinle yazdıklarını, onların da birçok güzel şey söyleyip de bunların bilincine varmayan biliciler, Tanrı elçileri gibi olduklarını çabucak kavradım. Ozanların durumu aşağı yukarı buydu. Üstelik onlar, ozanlık yetenekleriyle kendilerini insanların en bilgesi sanıyorlar, hiç değilse oysa. Yanlarından ayrılırken anladım ki, devlet adamlarından nasıl üstünsem, onlardan da öylece üstünüm.

VIII. — Sonunda el işçilerine gittim. Çünkü benim, aşağı yukarı bir şey bilmediğimi biliyordusam, hiç değilse onların içinde birta-

kım adamların birçok güzel şey bileceklerine güvenim vardı. Bakın bunda aldanmamıştım: Onlar, benim bilmediğim şeyleri biliyorlardı gerçekten, benden de daha bilgiliydiler. Yalnız Atinalılar, bu iyi el işçilerinin de ozanlar gibi eksikleri vardı: Kendi işlerinin, uğraşlarının eri oldukları için en önemli, en yüksek şeylerden de anladıklarını sanıyorlar, bu sanı da kendi bilgilerini gölgeliyor. Öyle ki, Tanrı'nın sözüne geldim, bilgelikleri de bilgisizlikleri de yerinde dursun dedim; onlar gibi bilge, onlar gibi bilgisiz olmaktansa, olduğum gibi kalmayı yeğlemek daha iyi değil mi, diye sordum kendi kendime. Sonra da gerek kendimi, gerekse Tanrı'yı "Olduğum gibi kalmak daha iyidir benim için," diye yanıtladım. e

IX. — Atinalılar, işte bu soruşturmalar yol açtı bana karşı böylesine acı, böylesine ürkünç hınçlar beslenmesine. İşte bu hınçlardan geliyor bunca lekelemeler, başıma sarılan bu bilge ünü; çünkü beni dinleyenler başkalarının bilgisizliğini ortaya çıkardığım için, beni bilgili sandılar hep. Oysa gerçekte yargıçlar, belki yalnız Tanrı'dır bilge olan; o sözüyle de insan bilgeliğinin büyük bir şey olmadığını, hiçbir şey olmadığını göstermek istemiştir. Bu iş için beni seçmesine gelince, benim Sokrates adımdan örnek olarak yararlanmıştı, o kadar. Bununla şunu demek istemiştir sanki: "Ey insanlar! İçinizde en bilge kişi, Sokrates gibi bilgeliğinin gerçekte bir hiç olduğunu bilendir." İşte bunun içindir ki, bugün bile yer yer dolaşılıyor, yurttaş olsun, yabancı olsun bilge sandığım kimi bulursam, konuşup soruyorum. Bilge olmadıklarını anlayınca da, Tanrı'nın savunuculuğunu yaparak bilge olmadıklarını kendilerine gösteriyorum. Bu iş bütün vaktimi alıyor, bu yüzden devlet işlerine de, kendi işlerime de sıkıca eğilemiyorum hiç; Tanrı'ya hizmet edeyim diye öylesine yoksul bir yaşam sürüyorum ki, bu kadar olur. b

X. — Dahası var: Birtakım gençler kendiliklerinden toplanıyorlar başıma; babaları varlıklı, vakitleri bol. Ben karşıma aldığım adama sorular sorarken, onlar durup dinliyorlar, sonra da hoşlanıyorlar bu incelemeden. Çoğu da bana öykünerek başkalarını incelemeyi sınıyorlar. Hiçbir şey bilmezken ya da çok az bir şey bilirken kendilerini bir şey biliyor sananlar öylesine çok ki, gençler de bir c

sürü böyle adam buluyorlar. İnceledikleri, sıkıştırdıkları adamlar kendilerine kızacaklarına, bana kızıyor. “Ah! O Sokrates yok mu, o alçak herif, baştan çıkarıyor gençleri!...” diyorlar. Oysa biri çıkıp da, kendilerine sorsa, “Peki ama, gençleri nasıl baştan çıkarıyor, ne öğretiyor onlara?” dese, ne yanıt vereceklerini bilemezler ama şaşkınlıklarını belli etmemek için de her zaman filozoflara karşı çıkarılan “Gökyüzünde, yerin altında olup bitenleri araştırmak”, “Tanrılara inanmamak”, “Eğriyi doğru göstermek” gibi beylik sözleri sıralayıp dururlar; çünkü doğruyu söylemeye, bir şey bilmezlerken biliyor görünmek istemelerinin açığa vurulduğunu söylemeye dilleri varmaz bir türlü. İlle de saygı görmek, kendilerini onurlu göstermek isteyen kaba, korkunç bir sürü adam vardır böyle. Benden söz açılınca, hep bir ağızdan konuşup, karşılarındakini kandırmayı becerdikleri için ağızları köpürerek lekelerler beni, bana sürdükleri karalarla kuruttular kulaklarınızı, gene de kurutuyorlar. Meletos’a, Anytos’a, Lykon’a bana saldırmayı göze aldirtan işte bu lekelemelerdir, bu kara çalmalardır. Meletos ozanların, Anytos el işçileri ile siyasa adamlarının, Lykon da söylevcilerin hınçlarını dile getiriyor.

24 a Sözüme başlarken de dediğim gibi, kafalarınızda böylesine güçlü kök salmış bu lekelemeyi, bu kara çalmayı kısa zamanda söküp atmayı başarsaydım, çok şaşardım.

Doğruyu söyledim size Atinalılar, önemli önemsiz hiçbir şeyi saklayıp gizlemeden, değiştirmeden. Bununla birlikte, gene bu yüzden bana hınç beslemelerine yol açacağım; bu da doğruyu söylediğimi gösterir, işte bunun için lekeleniyorum ben, beni karalamanın b kaynağı budur. Şimdi ya da daha sonra arayıp sorun, kurcalayın bu işi, altından çıkacak olan, bulacağınız hep budur.

XI. — Beni suçlayanların birincilerine karşı suçsuzluğumu kanıtlayacak yeterince söz söyledim. Şimdi ikincilere dönüyorum. Bunların başında şu onurlu, yurtsever olduğunu kendisi söyleyen Meletos var. Bunlara karşı da kendimi savunmaya çalışacağım. Yeni suçlamalar karşısındaymışız gibi, birincilerde olduğu gibi okuyalım bakalım nelerden yakındıklarını. Aşağı yukarı şunlardan: “Sokrates,” diyor suçlama, “gençleri baştan çıkarmakla, doğru yoldan ayırmakla, devletin Tanrılarına inanmamakla, bunların yerine yenilerini

*Diyaloglar'*ın yaratıcısı Platon, kendisinden önce gelen tüm Yunan felsefecilerinden, sistematik bir yapıya sahip olmasıyla ayrılmaktadır. Ele aldığı sorunların çeşitliliği, bunları bir birlik içinde işlemesi ve bir temele dayanması onun başlıca özelliğidir.

Öğretmeni Sokrates'e olan bağlılığı ve sevgisi, yapıtlarında ve felsefesinde kendisini güçlü bir biçimde duyurur.

Bir "sorunsal düşünürü" olan Platon, felsefesini tüm yaşamı boyunca sürekli olarak düzelterek olgunlaştırmış ve bu özelliğiyle geliştirilmeye açık bırakmıştır.

Diyaloglar, onun Sokratesçi döneminden önemli örnekleri bir araya getirmektedir.

Sokrates'in Savunması, Kriton (*Ödev Üstüne*),
Kharmides (*Bilgelik Üstüne*), Lakhes (*Cesaret Üstüne*),
Lysis (*Dostluk Üstüne*), İon (*Şiir Üstüne*),
Gorgias (*Söylev Sanatı Üstüne*), Protagoras (*Sofistler Üstüne*),
Menon (*Erdem Üstüne*), Kratylos (*Dil Üstüne*),
Theaitetos (*Bilgi Üstüne*), Sofist (*Varlık: Dil Üstüne*)

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2060-2

9 789751 420602